

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 332/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava III č. k. 12 Pc 6/2018-787 z 9. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a priznať mu náhradu trov konania. Súčasne navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľovi ako právnenému zástupcovi účastníka konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 12 Pc 6/2018 vo veci určenia výživného na manželku bola napadnutým uznesením okresného súdu uložená poriadková pokuta vo výške 100 eur, a to podľa § 102 ods. 1 písm. a) a ods. 2 Civilného sporového poriadku. Dôvodom uloženia poriadkovej pokuty bolo správanie sťažovateľa spočívajúce najmä v tom, že zostal vo vzťahu k pokynu súdu bez včasného ospravedlnenia a bez vážnych okolností nečinný, ako aj v tom, že sa nezúčastnil nariadeného pojednávania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti spochybňuje ústavnú udržateľnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia. V tejto súvislosti tvrdí, že konanie je vedené na návrh navrhovateľky zo 16. apríla 2018, pričom vec nie je do dnešného dňa právoplatne skončená. Takmer 2 roky od podania návrhu bol okresný súd absolútne nečinný a prvé pojednávanie nariadil až na 11. marec 2020. Nadväzne sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že navrhovateľka sa na prvé dve pojednávania nedostavila, nepredložila k návrhu relevantné listiny a účelovo klamala svojimi tvrdeniami, avšak za tento postup nebola zo strany okresného súdu sankcionovaná. Naopak, zo súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ a jeho klient boli smerom k súdu súčinní. Preto podľa jeho názoru vyznieva až absurdne odôvodnenie napadnutého uznesenia, v ktorom okresný súd zdôvodňuje uloženie pokuty tým, že zabezpečoval plynulosť konania.

4. Podľa jeho názoru neobstojí ani argument okresného súdu, že tento prostriedok uplatnil výlučne na účel rýchleho prejednaní veci, pretože sťažovateľ až dosiaľ predkladal za svojho klienta všetky dôkazy, nebol na uloženie sankcie ani len upozornený, nebol opakovane vyzývaný a neboli voči nemu využité ani miernejšie opatrenia, pričom napriek absencii „*podľa súdu kľúčových dôkazov*“ bolo na pojednávaní 9. februára 2022 meritórne rozhodnuté. Okresný súd teda po otvorení pojednávania najprv uložil sťažovateľovi pokutu, následne vec prejednal a rozhodol, čo je v priamom rozpore s tým, že sťažovateľ mal zmariť plynulosť, priebeh a samotné rozhodovanie súdu vo veci samej. Zároveň sa sťažovateľ domnieva, že uloženie poriadkovej pokuty je revanšom zo strany zákonnej sudkyne k osobe sťažovateľa, pretože v minulosti podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v predmetnom konaní, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná. Okrem toho dodáva, že poriadková pokuta mala byť uložená účastníkovi konania, a nie právnomu zástupcovi, keďže sa ňou sledovalo zabezpečenie listín od jeho klienta ako povinného, nie od advokáta.

5. Napokon, za mäťúce považuje i odôvodnenie okresného súdu vo vzťahu k výške poriadkovej pokuty, v zmysle ktorého okresný súd prihliadal na sociálne a majetkové pomery sťažovateľa. Dokazovanie na účel zistenia týchto pomerov advokáta nebolo predmetom konania, a teda ich súd za preukázané nemal ani nemohol mať.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho práv, keďže podľa jeho názoru napadnuté uznesenie okresného súdu neobsahuje vecné dôvody na uloženie poriadkovej pokuty, resp. tieto dôvody sa rozchádzajú s účelom ukladania poriadkových pokút.

7. V nadväznosti na takto vymedzené ťažisko ústavnej sťažnosti ústavný súd v prvom rade uvádza, že rozhodnutia všeobecných súdov o uložení poriadkových pokút sú predmetom ústavného prieskumu, aj keď v obmedzenej miere. Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už vylovil právny názor, podľa ktorého rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdnemu prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad

spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (m. m. I. ÚS 41/2015). Z uvedeného dôvodu sú na rozhodovanie súdov o uložení pokút primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Znamená to predovšetkým to, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom svojvôle.

8. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je požiadavka riadneho odôvodnenia jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov a vylúčiť svojvôľu, lebo len vecne správne (zákonu zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom požadovaným spôsobom, odôvodnené rozhodnutie napĺňa – ako neoddeliteľná súčasť „ustanoveného postupu“ – ústavné kritériá vyplývajúce preň z ústavy a dohovoru či listiny (m. m. I. ÚS 327/2010, IV. ÚS 562/2018).

9. Už uvedené základné východiská v kontexte obsahových náležitostí základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní o uložení poriadkovej pokuty aj okresný súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

10. Rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty má charakter procesnej sankcie, ktorou je možné vynútiť splnenie uložených procesných povinností, ktoré napriek ich účinnému uloženiu splnené neboli (m. m. III. ÚS 152/2017). Základným predpokladom na vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali, či dokonca marili (m. m. III. ÚS 193/2018, III. ÚS 346/2018).

11. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vzhľadom na už uvedené prichádza pri preskúvaní ústavnosti rozhodnutia všeobecného súdu o uložení poriadkovej pokuty do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného odôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom (m. m. III. ÚS 152/2017).

12. Po preskúmaní relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu je s prihliadnutím na jeho charakter primerane odôvodnené, a zároveň neindikuje existenciu takých skutočností, ktoré by umožňovali prijať záver o jeho arbitrárnosti zakladajúci porušenie sťažovateľom označených práv. Okresný súd v napadnutom uznesení zdôvodnil uloženie poriadkovej pokuty správaním sťažovateľa, ktorý nerešpektoval pokyn súdu z pojednávania uskutočneného 29. októbra 2021, ktorým (výslovne) sťažovateľovi ako právnemu zástupcovi svojho klienta uložil, aby „na základe súdom zadovážených daňových priznaní ... pri každej spoločnosti uviedol, aký povinný dosahoval z tej-ktorej spoločnosti ročný príjem, v lehote 60 dní“, pričom uvedenú špecifikáciu príjmov mal v tejto lehote zaslať súdu aj protistrane. Samotný sťažovateľ nerozporuje, že pokyn súdu nerešpektoval, ani v ústavnej sťažnosti

netvrdí, že by si túto povinnosť (hoci aj dodatočne) splnil či žiadal o predĺženie lehoty na jej splnenie, a rovnako netvrdí, že by svoje opomenutie ospravedlnil včas a vážnymi dôvodmi. Uvedené správanie sťažovateľa umocnilo i to, že túto povinnosť nesplnil ani na najbližšom pojednávaní (9. februára 2022), na ktoré sa nedostavil, hoci naň bol riadne a včas predvolaný, a svoju neprítomnosť neospravedlnil.

13. V kontexte opísaných okolností prípadu sa ústavný súd nedomnieva, že by bol postup okresného súdu v súvislosti s posúdením správania sťažovateľa sťažujúceho postup v súdnom konaní poznačený excesom majúcom ústavno-právnu relevanciu. Pokuta bola uložená na zákonom podklade, jej uloženie spočíva na dostatočných dôvodoch a jej výška je primeraná sťaženiu postupu súdu v predmetnom konaní. Z prednesených argumentov sťažovateľa nevyplýva nič, čo by posunulo prerokovanú vec do ústavnoprávnej roviny. Na tom nemôže nič zmeniť ani poukazovanie sťažovateľa na prieťahy v konaní, resp. na správanie navrhovateľky, ktoré sú z hľadiska posudzovania (ne)dôvodnosti uloženia poriadkovej pokuty sťažovateľovi irelevantné. V danom prípade sa totiž skúma výslovne správanie sťažovateľa ako subjektu, ktorému bola uložená povinnosť a v nadväznosti na jej nesplnenie i pokuta. Na prípadné výhrady k vedeniu súdneho konania okresným súdom slúži inštitút sťažnosti adresovanej predsedovi okresného súdu (ktorú sťažovateľ využil), resp. ústavná sťažnosť. Nad rámec uvedeného však ústavný súd dodáva, že zo zapožičaného spisového materiálu vyplýva, že navrhovateľka, resp. jej právna zástupkyňa v oboch žiadosiach o odročenie termínu pojednávania, na ktoré poukazoval sťažovateľ, ospravedlnila svoju neprítomnosť vopred a včas a túto i zdôvodnila.

14. Pokiaľ sa sťažovateľ bráni tým, že do sporného momentu (nesplnenia si povinnosti a neúčasti na pojednávaní) konal a postupoval v súlade so zákonom a podľa pokynov súdu, v dôsledku čoho očakával, že mal byť najprv na splnenie povinnosti upozornený, opakovane vyzvaný, resp. mali byť najskôr voči nemu využité miernejšie opatrenia, je potrebné uviesť, že zákonná právna úprava tieto miernejšie opatrenia nevyklučuje, avšak ponecháva na úvahe súdu, aby korigoval procesný postup tak, aby sa čo najskôr dosiahol účel vedeného súdneho konania, t. j. aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, ukládanie poriadkových pokút nevynímajúc. Dovtedajšie konanie a správanie sťažovateľa je nepochybne správaním želaným, očakávaným, predpokladaným, vyplýva z povahy výkonu jeho povolania a smeruje k naplneniu poslania advokácie i povinnosti advokáta postupovať v (celom) konaní s odbornou starostlivosťou a konať na prospech a v záujme svojho klienta. Dovtedajšie vzorné správanie však nie je samo osebe argumentom spôsobilým zvrátiť poriadkovú pokutu uloženú neskôr pre nesplnenie si konkrétnej povinnosti a neúčasti na pojednávaní bez akéhokoľvek dôvodu či ospravedlnenia.

15. Takým argumentom nie je ani námietka o tom, že na tomto pojednávaní okresný súd rozhodol, z čoho sťažovateľ vyvodzuje absenciu účelu uloženia poriadkovej pokuty. Ako vyplýva z obsahu zápisnice o pojednávaní z 9. februára 2022 a ako i sám sťažovateľ potvrdzuje, okresný súd ihneď po zistení prítomnosti účastníkov konania na pojednávaní uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu a potom vo veci konal s prítomnou navrhovateľkou za asistencie jej tlmočnice. V čase uloženia spornej poriadkovej pokuty okresný súd nemohol s istotou vedieť, aký bude vývoj pojednávania. Pokiaľ priebeh tohto pojednávania a vykonané dokazovanie umožnili okresnému súdu za tohto stavu vo veci rozhodnúť, nemožno z toho automaticky vyvodzovať, že sťažovateľ svojím nekonaním a svojou neprítomnosťou nesťažil priebeh konania. Sťažovateľ bol sankcionovaný

za správanie v minulosti, ktoré sťažilo pojednávanie, čím námietka, že mu súd uložil pokutu na pojednávaní, na ktorom aj rozhodol, neobstojí.

16. Prirovnanie uloženia poriadkovej pokuty k forme odplaty okresného súdu za to, že sťažovateľ v minulosti podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná, považuje ústavný súd za ničím nepodložené subjektívne vnímanie sťažovateľa. Rovnako neobstojí ani tvrdenie, že pokuta mala byť uložená účastníkovi konania (t. j. jeho klientovi). Právna úprava poriadkovej pokuty nerozlišuje medzi subjektmi, stranami sporu, resp. inými osobami, ktorým možno či nemožno poriadkovú pokutu uložiť. Naopak, slovným spojením „tomu kto“ vyjadruje, že ju možno uložiť komukoľvek, kto sťaží postup konania, a to formou, ktorú ako príklad uvádza. Z obsahu zápisnice o pojednávaní z 29. októbra 2021 vyplýva, že povinnosť bola uložená priamo sťažovateľovi; bolo teda jeho povinnosťou tento pokyn splniť prostredníctvom spolupráce s klientom (ak už nie v lehote stanovenej súdom, tak aspoň na najbližšom pojednávaní, prípadne požiadať o predĺženie lehoty alebo sa aspoň ospravedlniť).

17. Napokon ústavný súd poznamenáva, že ostatná námietka sťažovateľa týkajúca sa údajného zohľadňovania jeho sociálnych a majetkových pomerov pri stanovení výšky poriadkovej pokuty, ktoré skúmané neboli, je síce namieste, v zmysle právnej úpravy ale ani nie sú kritériom, ktorý by sa skúmať mal. Výšku poriadkovej pokuty určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, ktorá v danom prípade vyplýva z predošlej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia. V tejto súvislosti sa žiada dodať, že právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Úlohou ústavného súdu nie je ani náprava prípadných pochybení všeobecných súdov pri vydávaní procesných rozhodnutí. Toto pochybenie v zlomkovej časti dôvodov rozhodnutia preto nespôsobuje ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia.

18. Na podklade uvedeného ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu nedovoľuje prijať záver o tom, že by v tomto prípade došlo k extrémnemu vybočeniu zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov tak, že by mohlo zasiahnuť do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo do práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v ňom neidentifikoval signály svojvôle či arbitrárneho prístupu zo strany okresného súdu. Preto ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

19. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 9. júna 2022

Miloš Maďar
predseda senátu